

TESEV
Türkiye Ekonomik ve
Sosyal Etüdler Vakfı
Turkish Economic and
Social Studies Foundation

Bankalar Caddesi
Minerva Han, No: 2, Kat: 3
34420 Karaköy İstanbul
T +90 212 292 89 03
F +90 212 292 90 46
www.tesev.org.tr

TESEV Demokratikleşme Programı

Yeni Anayasa Sürecini İzleme Raporu Haziran 2012 – Ocak 2013

Yeni Anayasa Yapım Sürecinde Basın

Ceren Sözeri

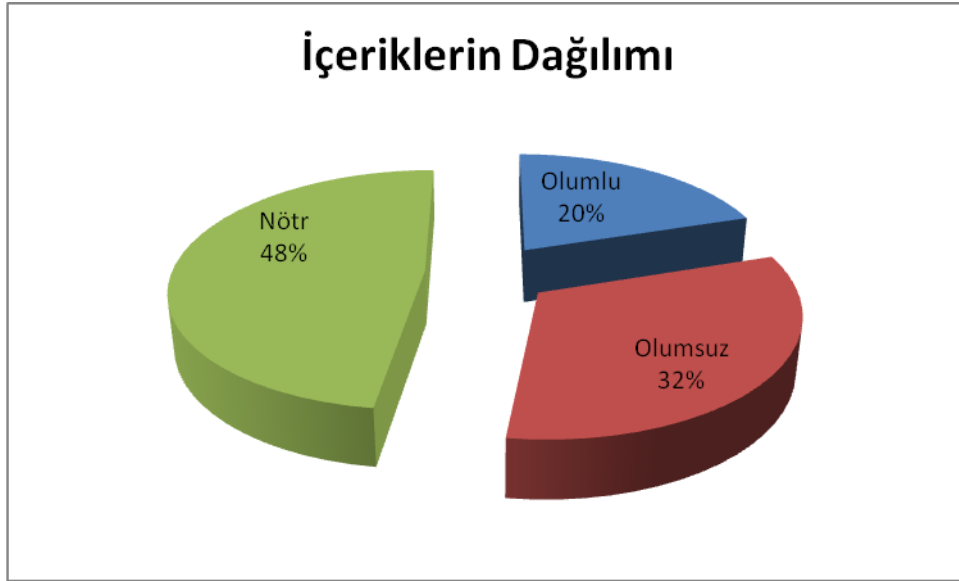
TESEV Demokratikleşme Programı Yeni Anayasa Sürecinde Basın raporunda medyanın yeni anayasanın hazırlanması sürecinde halkı bilgilendirme ve üzerinde uzlaşmaya çalışılan konulara dair çok sesliliği gözetilen bir tartışma ortamı yaratabilme işlevlerinin tespiti ve tartışılması amaçlanmıştır.

Bu kapsamda Haziran 2012 – Ocak 2013 tarihleri arasında ulusal çapta yayınlanan farklı ideolojik aidiyetleri ve siyasi duruşları olan 12 gazete incelenmiştir. *Hürriyet, Milliyet, Sabah, Taraf, Cumhuriyet, Radikal, Star, Zaman, Yeni Şafak, Özgür Gündem, Aydınlık ve Agos* 'tan oluşan örneklemin yeni anayasa sürecine ilişkin haber, köşe yazısı ve yorumlardan oluşan toplam 907 içeriği içerik analizi yöntemiyle taranmıştır. Bu tarama sonucu belirlenen ortak gündemler çözümleme çerçeveleri olarak belirlenmiştir. Haberlerin aktörleri de analize eklenmiş; ayrıca içeriklerin söylemi “eleştirel söylem analizi” yöntemiyle ancak araştırma süresinin kısıtlılığı nedeniyle daha çok makro yapısal özellikleri yani başlık, alt başlıklar, spot paragrafları ve giriş cümleleri yönünden analiz edilmiştir.

İncelenen 12 gazete içerisinde yeni anayasa hazırlık çalışmaları ve tartışmaları ile ilgili en çok *Milliyet* (% 15) ve *Zaman* (% 13,1) gazetelerinin haber, köşe yazısı ve yoruma yer verdikleri görülmüştür. Bunları sırasıyla *Taraf* (% 10,7), *Star* (% 10,3), *Sabah* ve *Cumhuriyet* (% 9,7), *Yeni Şafak* (% 7,6), *Radikal* (% 7,4), *Aydınlık* (% 5,8), *Hürriyet* (% 5,4) ve *Özgür Gündem* (% 4,2) takip etmiştir. Haftalık olması nedeniyle *Agos* bu karşılaştırmanın dışında bırakılmıştır. *Sabah* gazetesi haricinde tüm gazetelerde haberler, köşe yazısı ve yorum oranının üzerindedir. *Sabah* gazetesinde köşe yazıları tüm ilgili içeriğin % 48'ini oluşturmaktadır. Onu *Hürriyet* (% 45), *Milliyet* (% 41) ve *Yeni Şafak* (% 33) gazeteleri izlemektedir. *Yeni Şafak* (%14), *Zaman* ve *Özgür Gündem* (%11), *Radikal* (%10), *Sabah* ve *Taraf* (% 8), *Star* ve *Milliyet* (% 6) gazete kadrosu dışından ve çoğunluğunu konusunda uzmanların yazmış olduğu yorum

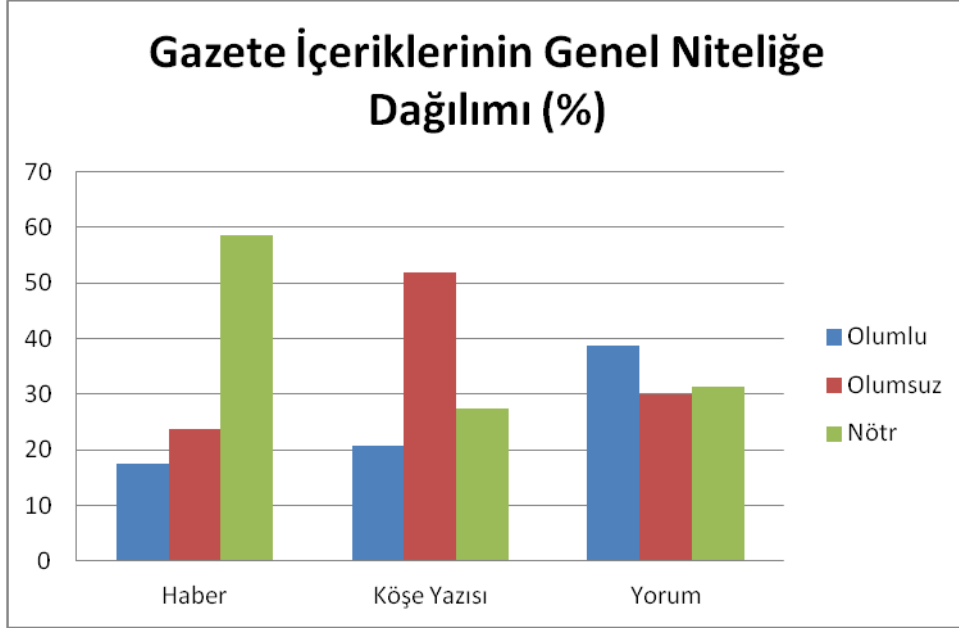
yazılarına en çok yer veren gazetelerdir. İncelenen gazetelerin içerikleri öncelikli olarak sürece ilişkin tutumları açısından olumlu, olumsuz ve nötr içerikler olarak bir sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Ancak belirtmek gerekir ki burada olumlu, olumsuz ya da nötr olarak kodlanan içerik, haberin kaynağının tutumu ya da haberleştirilen konu değil, gazetenin editöryel kadrosunun ya da yazının sahibinin anayasa sürecine dair tutumudur. Bu kapsamda taranan içeriğin büyük bir kısmının nötr içeriklerden ve onu takip ederek olumsuz içeriklerden oluştuğu görülmüştür. **Nötr içeriğin önemli bir kısmını yeni anayasanın hazırlık sürecinde TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nda gerçekleşen tartışmalar ve sürecin yürüyüp yürümeyeceğine dair haberler oluşturmaktadır.** İncelemeye konu olan gazetelerin içeriklerinin dağılımı şu şekildedir:

Grafik 1:

Olumlu, olumsuz ve nötr olarak kodlanan içerikleri incelenen türlere göre filtrelediğimizde ise yukarıda da bahsettiğimiz üzere **TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nun faaliyetleri ve tartışmalarının nötr haberlerin büyük çoğunluğunu** oluşturduğu dikkat çekmektedir. Köşe yazarlarının yeni bir anayasanın oluşturulmasına ilişkin beklentilerinin önemli ölçüde olumsuz olduğu gözlemlenirken çoğunlukla alanında uzman yorumcuların sürece ilişkin olması gerekenleri ve toplumun yeni anayasadan beklentilerini dile getirmeyi tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Grafik 2:

Tartışmaların odağı Anayasa değil “Başkanlık Sistemi”

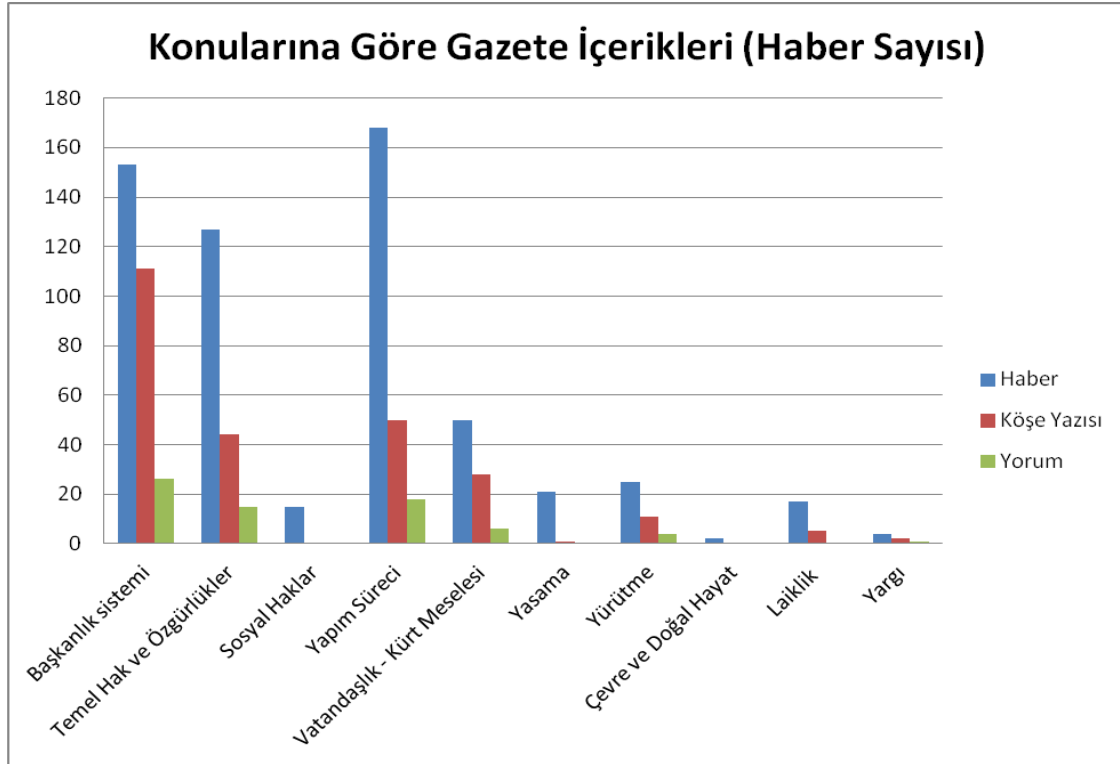
Haziran 2012 – Ocak 2013 dönemine ilişkin gazete içerikleri taranırken içerikler gündem çözümlemesi yöntemiyle kategorileştirilmeye çalışılmış ancak **gazeteler tarafından öne çıkarılan gündemin TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu’nun izlediği gündemle her zaman paralel gitmediği saptanmıştır**. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse gazetelerin gündemi Uzlaşma Komisyonu’nun temel hak ve özgürlükler bölümünden başlayarak takip ettiği anayasa bölümlerine ilişkin tartışmalardan, Komisyon dışındaki siyasi aktörlerin müdahalesiyle sıklıkla “başkanlık sistemi” tartışmalarına kaymıştır. Bu tartışmaların gündemi daha fazla işgal ettiği dönemlerde Uzlaşma Komisyonu’nun çalışmaları da kilitlenmiş, oluşan kısır döngü haberlerin konusuna ve söylemine de yansımıştır¹.

İncelenen gazetelerde başkanlık sistemi tartışmalarının hemen ardından gelen ve Komisyon çalışmaları ile paralellik arz eden konu temel hak ve özgürlüklere ilişkin maddelerin içeriğidir. Temel hak ve özgürlükler çerçevesinde yer almakla birlikte anayasanın “vatandaşlık” tanımına ilişkin tartışmalar ve haberler çoğunlukla Kürt sorunu ile ilişkili olarak değerlendirilmiştir. Örneğin Eylül ayından itibaren bazı BDP’li milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılması girişimi Kürt sorununun çözümünde anayasanın işlevine

¹ Burada belirtmek gerekir ki bazı durumlarda aynı içerik birden fazla kategoriye dahil edilmiştir. Örneğin başkanlık sistemi tartışmaları Komisyon faaliyetleri, Kürt meselesi, vatandaşlığın tanımlanmasına ilişkin tartışmaların da içinde yer almış, özellikle köşe yazılarının ve yorumların anayasa yapım sürecine olumlu ya da olumsuz bakışlarında kimi zaman araçsal bir işlev görmüştür.

ilişkin haberlerin ve köşe yazılarının sayısında önemli bir artışa neden olmuştur. TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nun kendi içinde yaşadığı (aslında basına kapalı olan) tartışmalar da incelenen içeriğin önemli bir kısmını oluşturmuştur. Hatta Zaman gazetesi bu haberleri "Anayasa günlüğü" adı altında ayrı bir logo ile vermektedir. Haberlerin haricinde köşe yazarlarının ve yorumcuların Komisyon çalışmaları ve işleyişe ilişkin değerlendirmeleri önemli bir yer tutmuştur. Yine Komisyon'un gündemini takiben sosyal haklara, yasamaya ve yürütmeye ilişkin tartışmalar da gündeme yansımıştır. Başbakan'ın 17 Aralık 2012'de kuvvetler ayrılığına ilişkin sözleri bu kategorilere ilişkin tartışmaları alevlendirmiştir. Yine Komisyon tartışmalarının konusu başörtüsü, din ve vicdan hürriyeti gibi temel hak ve özgürlükler kapsamında yer alsa da bazı gazetelerin bu haberleri "laiklik" çerçevesinde değerlendirmesi böyle bir kategorinin varlığının nedenini oluşturmuştur. Komisyon çalışmalarına paralel olarak çalışma ilişkilerine, sosyal güvence konularına ilişkin içerik Sosyal Haklar kategorisinde değerlendirilmiş ancak bu alanda çok fazla içeriğin üretilmediği de dikkatten kaçmamıştır. Diğer taraftan örneğine yine çok rastlanmakla birlikte doğal hayata, hayvan haklarına ilişkin haberler de değerlendirilmeye alınmıştır. Belirlenen çözümleme çerçevesinde incelenen gazete içeriklerinin konuları ve oranları şu şekildedir:

Grafik 3:

Bilgiye ulaşmanın önünde engel: Medyadaki siyasi kutuplaşma

Medya içerikleri, haber söylemleri üzerinde yapılmış pek çok araştırmanın ortaya koymuş olduğu gibi egemen söylem medya yoluyla yeniden inşa edilir, yaygınlaştırılır ve toplumun genelinin kabul ettiği gerçeklermiş gibi bir algı oluşturulur. İncelenen dönemde, anayasanın toplumun tümünü ilgilendiren niteliğine rağmen medyanın çok büyük çoğunlukla siyasi iktidarı paylaşanların görüşlerine yer verdiği, daha güçsüz konumda olan kesimlerin seslerinin kendine çok az yer bulabildiği görülmüştür.

Değerlendirilen 907 gazete içeriğinin yalnızca 39 tanesinde haber kaynağının sivil toplum kuruluşları olduğu görülmüştür. Bunların önemli bir kısmını da (11 köşe yazısı, 3 haber) TESEV'in KONDA'nın işbirliği ile yapmış olduğu "Anayasa'ya Dair Tanım ve Beklentiler" araştırmasının sonuçlarını içeren ve değerlendiren haber ve köşe yazıları oluşturmuştur. Kalan haberlerden *Milliyet*, *Star* ve *Yeni Şafak*'ta (25.06.2012 tarihinde) yayınlanan üçünün kaynağını Abant Platformu'nun sonuç bildirgesinde demokratik anayasa ihtiyacına vurgu yapılması nedeniyle Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı oluşturmuştur. *Aydınlık* gazetesi de düzenli şekilde takip ettiği Milli Anayasa Forumu'nu sekiz haberde kaynak göstermiştir. Forum ile ilgili bir haber de *Hürriyet* gazetesinde (06.08.2012) yer almıştır. Diyarbakır Sosyal ve Siyasal Araştırmalar Enstitüsü (*Taraf*, *Radikal* 08.10.2012) ve TESEV (*Taraf*, 10.06.2012; *Agos*, 09.11.2012) iki habere kaynaklık ederken TÜSiAD (*Star*, 09.06.2012), Çocuk Vakfı (*Radikal*, 30.06.2012), Hayvan Partisi (*Taraf*, 04.07.2012), Rum Ortodoks Patrikhanesi (*Agos*, 13.07.2012), Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) (*Star*, 08.08.2012), Alevi Bektaşî Federasyonu (*Cumhuriyet*, 07.10.2012), Su Hakkı Talep Ediyoruz Platformu (*Özgür Gündem*, 19.10.2012), LGBT Örgütleri (*Özgür Gündem*, 20.10.2012), Risale-i Nur Enstitüsü (*Zaman*, 18.11.2012), Özgürlükçü Anayasa Platformu (10.01.2013) yalnızca bir haberle yeni anayasa sürecine ilişkin beklentilerini izlenen gazetelerde duyurma imkânı bulabilmişlerdir.

Diğer taraftan incelenen dönem için denilebilir ki medya yalnızca iktidar sahiplerinin benimsediği ve toplumu bu doğrultuda etkilemek için kullandığı söylemi bir başka deyişle egemen söylemi yeniden üretip yaygınlaştırmakla sınırlı kalmamış aynı zamanda varolan kutuplaşmayı keskinleştirmek konusunda da önemli bir işlev üstlenmiştir. İncelenen gazetelerden iktidar partisinin siyasi görüşüne yakın olan gazetelerin yeni anayasa sürecine diğerlerinden daha olumlu yaklaştığı (olumlu içeriğin % 70'i *Sabah*, *Star*, *Yeni Şafak* ve *Zaman* gazeteleri tarafından üretilmiştir) buna karşılık iktidar partisinin siyasi duruşuna muhalif çizgideki gazetelerin ise sürece son derece olumsuz yaklaştığı (*Cumhuriyet*'te yalnızca 3

olumlu haber yer alırken, *Aydınlık*'ta olumlu habere rastlanmamıştır, bu iki gazete olumsuz içeriğin % 35'ini üretmiştir) gözlenmiştir.

Haber içeriklerine bakıldığında ise örneğin en tartışılan konulardan biri olan başkanlık sistemi iktidar partisine yakın siyasi duruştaki gazetelerin başlıklarında “istikrar” (“Başkanlık sistemi istikrara kilitleniyor” *Sabah*, 09.06.2012), “şeffaflık” (“Başkanlık sistemiyle daha güçlü şefaf yeni bir bütçe modeli gelecek”, *Star*, 08.11.2012) gibi olumlu sözcüklerle yer alırken aynı konuda farklı görüşteki gazeteler “padişahlık” (“Padişah gibi başkan”, *Cumhuriyet*, 28.11.2012; “Resmi padişahlık önerisi”, *Aydınlık*, 29.11.2012), “bölünme” (“Başkanlık böler”, *Cumhuriyet*, 30.12.2012) gibi olumsuz sözcüklerle betimlenmiştir. Bu konuya dair diğer gazetelerde de olumlu ve olumsuz başlık örneklerine rastlanmakla birlikte burada dikkat çekilmek istenen bu ideolojik ayrımın gazetelerin tutumunda bu şekilde istikrarlı biçimde yer bulmasıdır.

Gazete içeriklerinde siyasi kutuplaşmayı yeniden üreten ancak yukarıdaki örneklerdeki kadar gözle görünür olmayan bir başka tutum ise haber kaynaklarında siyasi duruşuna yakın olan aktörlere daha fazla yer ayırma, görsel malzemeyle destekleme buna karşılık aksi görüşleri ya görmezden gelme, daha az yer ayırma ya da bu görüş sahiplerini olumsuz şekilde haberleştirme şeklinde kendini göstermektedir. Açık yanlılıktan çok daha tehlikeli olan bu tutum bir taraftan olayın tüm yönleriyle aktarımını önlerken diğer taraftan tartışılan konu hakkında farklı görüş sahiplerinin okuyucuların zihninde sürekli olarak olumsuz kodlanmasına hizmet etmektedir. Örneğin TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nun anayasanın “vatandaşlık” maddesinin yazımı sırasında yaşanan tartışmaları *Zaman* gazetesi “CHP'nin ‘Türk vatandaşlığı’ tanımı alay konusu oldu” (23.10.2012), başlığı ile verirken, *Aydınlık* gazetesinin tercihi “AKP-BDP Türk'ü anayasadan çıkarmakta anlaştı” (24.10.2012) olmuştur. Bu maddeye ilişkin önerilerin gündeme geldiği tarihlerde *Hürriyet* gazetesi daha üstü örtülü bir tutumla “Türk' çıkıyor” (27.07.2012) başlığını seçmiştir. Benzer şekilde düşünce ve ifade özgürlüğü ile ilgili maddelerin yazımı sırasında Komisyon'da yaşanan tartışmaların sorumluluğu (ki haberlerin önemli bir kısmında bu tartışmalar başlıklarında “kriz”, “çatlak”, “uyuşmazlık” sözcükleriyle nitelendirilmiştir) *Zaman* gazetesi tarafından BDP'ye yüklenmiştir: “Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nda ‘BDP’ krizi” (10.07.2012).

Gazetelerin siyasi duruşlarına aykırı olan görüşleri görmezden gelmeleri ya da bu görüşlerin belirli kısımlarını alarak haberleştirmeleri yanlılık konusunun bir başka kısmını

oluşturmaktadır. Örneğin Avrupa Birliği 2012 İlerleme Raporu'nda yer alan anayasa sürecine dair eleştiriler yalnızca *Milliyet* (Hasan Cemal, "AB'den Türkiye'ye kırık notlar", 09.10.2012), *Cumhuriyet* (Utku Çakırözer, "Füle: Özgürlükler konusunda kaygılarımız artıyor", 10.10.2012), *Özgür Gündem* ("AB Türkiye Gerileme Raporu", 11.10.2012) ve *Taraf*'ta ("AB'den bol sıfırlı bir karne", 11.10.2012) kendine yer bulabilmiştir. İlerleme Raporu'ndan farklı olarak TESEV'in "Anayasa'ya Dair Tanım ve Beklentiler" araştırmasının sonuçları daha geniş bir yelpazede tartışılmış olmasına rağmen pek çok gazetede editöryel tercihler ve yazarların tutumları araştırma sonuçlarını kendi siyasi görüşüne uygun şekilde görmeye meyletmiştir.

Yeni anayasada kadının adı yok

Yeni anayasanın hazırlanması sürecinde taranan haberlerde görülmüştür ki kadının siyasetteki temsilinin eksikliği, örneğin Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nda yalnızca bir kadın milletvekili bulunmaktadır, siyasi tartışmalarda olduğu kadar medyadaki temsiline de yansımıştır. Anayasa konusunda fikir üreten yazar ya da haber kaynağı olarak kadınların oranı çok düşük düzeydedir. İncelenen 322 köşe yazısı ve yorumun yalnızca 17 tanesi (11 köşe yazısı, 6 yorum) kadınlar tarafından kaleme alınmıştır². Köşe yazılarının hemen tümü yapım süreci, başkanlık sistemi, hak ve özgürlükler, vatandaşlık gibi genel kapsamda siyasi tartışmaları konu edinmiştir. Yorumlardan üçü anayasanın yapım sürecine ilişkin önerileri, biri bir milletvekilinin vatandaşlık konusundaki görüşlerini içerirken iki yorum başörtüsü sorununu ele almıştır. Kadınların günlük yaşam pratiklerini etkileyen ve anayasa ile çözülmesi beklenen başörtüsü sorunu hakkında bile bu kadar az sayıda içeriğin varlığı kuşkusuz kadınların konuya ilgisizliği ile değil ancak medyada temsil şansı bulmalarının zorluğu ile açıklanabilir. Haber kaynağı açısından da benzer temsil sorunları dikkat çekmektedir. Haberlerde anayasa ile ilgili görüşüne başvuru alanların çok büyük çoğunluğu erkeklerden oluşmaktadır.

² Haberlerin bir kısmı kaynağı belirtilmeden verildiğinden burada yalnızca köşe yazarı ve yorum yazarları dikkate alınmış, kadın muhabirler dışarıda bırakılmıştır. Ancak daha önce yapılmış çalışmalar da göstermektedir ki gazetelerin karar alıcı konumundaki editörlerinin yer aldığı künyelerinde kadın gazeteci sayısı çok düşüktür. Daha detaylı bilgi için Kadınların Medya İzleme Grubu MEDİZ için hazırlanan Medyada Kadınların Temsil Biçimleri Araştırması'na bakılabilir.

Grafik 4:

Medya ayrıca erkek egemen olduğu daha önceki araştırmalarda (Asker 2004, Tanrıöver 2000), Tanrıöver vd. 2008)³ defalarca ortaya konan siyasi söylemin de yeniden üreticisi durumundadır. İncelenen örneklerde siyasetçiler tarafından en açık şekilde sergilenen ayrımcı söylemlerin medya tarafından bağlamından koparılıp yalnızca aktarıldığı gözlenmiştir. Uzlaşma Komisyonu'nda kadınlar üzerinden yapılan ahlak tartışmalarında ("AKP'den genel ahlaka Femen kızları ölçüsü", *Cumhuriyet*, 15.06.2012; "Femen krizi", *Milliyet*, 15.06.2012) ya da kadınların sosyal haklarını ilgilendiren tartışmalarda ("Zaten artık herkes yatıyor", *Cumhuriyet*, 16.09.2012) incelenen haberlerde (*Özgür Gündem*'in 12.11.2012 tarihli "Komisyonda cinsiyetçilik" başlıklı Komisyon üyelerinin tutumunu eleştiren haberi haricinde) eleştirel bir tutuma rastlanmamıştır. Kuşkusuz ki medya mecliste ya da herhangi bir olayda aktörlerin tutumlarından, ifadelerinden sorumlu değildir, ancak medyanın bunları aktarırken nasıl bir tavır takındığı, ayrımcılığı destekleyip desteklemediği, ayrımcılığa maruz kalan kesimlere söz hakkı tanıyıp tanımadığı önem taşımaktadır. İncelenen dönemde medyanın böyle bir toplumsal sorumluluğu yerine getirmekten uzak olduğu tespit edilmiş, hatta, eşbaşkanlık kurumunun geçerli olduğu BDP ile ilgili haberlerde Selahattin Demirtaş'ın genel

³ Bu konuda daha fazla bilgi için Ayşe ASKER (2004) "Medyada Cinsiyetçilik ve Kadın gazeteciler", Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma 1-4 Mart 2004 Sempozyum Bildiri Metinleri 2. Cilt, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, 79-86, Hülya Tufan TANRIÖVER, (2000) "Medya sektöründe kadın iş gücü", *Toplum ve Bilim Dergisi*, (86), 171-193 ve bir önceki dipnotta sözü edilen Medyada Cinsiyetçiliğe Son, İstanbul: Kadınların Medya İzleme Grubu-MEDİZ Yayını, 2008, p.110'a bakılabilir.

başkan olarak tanımlanması gibi, bazı durumlarda ("Anayasa'ya pozitif etki turu", *Hürriyet*, 19.06.2012) siyasetin dahi gerisinde kaldığı görülmüştür.

Kuşkusuz bu erkek egemen söylemin mağdurunun yalnızca kadınlar olduğu söylenemez, LGBT bireyler için durum çok daha kötüdür. Daha önce de ifade edildiği gibi anayasada cinsiyet eşitliğine dair taleplerin ifadesi yalnızca bir haberin kaynağını oluştururken, mecliste temsil edilmeyen cinsiyet kimliklerinin talepleri sadece dört haberde ("Gay ve travestiler eşitlik istedi", *Cumhuriyet*,16.06.2012; "LGBT'siz anayasa eksik olur", *Özgür Gündem*, 03.01.2013; "Anayasa ile korumuyorsanız insan haklarından bahsetmeyin", *Özgür Gündem*, 20.10.2012; "İstiklal'de gökkuşağı açtı", *Radikal*, 02.07.2012) kendine yer bulabilmiştir.

Sonuç

Gazetelerin yeni anayasa hazırlık çalışmalarının haberleştirilmesi sürecinin değerlendirilmesinde ilk dikkati çeken çoğunluğu nötr olarak nitelendirilen haberlerin kaynağının büyük bölümünün Komisyon üyeleri, başbakan, iktidar partisi ve muhalefet partileri milletvekillerinin oluşturmasıdır. Bu durum gazetelerin süreci çoğunlukla Komisyon faaliyetlerinin ya da diğer siyasi aktörlerin görüşlerinin aktarımı olarak izlediğini konuyu toplumun daha geniş kesimi tarafından tartışmaya açacak imkânlar yaratmadığını göstermektedir. Oysa medyanın işlevi varolanı aktarmanın ötesinde olayları bağlamını da dikkate alarak değerlendirmek ve farklı fikirlerin duyurulmasına, tartışılmasına aracılık etmek olmalıdır.

Bununla birlikte gazeteler tarafından öne çıkarılan gündemin TBMM Anayasa Uzlaşma Komisyonu'nun izlediği gündemle her zaman paralel gitmediği saptanmıştır. Komisyon'un gündeminden farklı olarak Komisyon dışındaki siyasi aktörlerin de müdahalesiyle bu süreçte medyada en fazla tartışılan konuyu "başkanlık sistemi" oluşturmuştur. Sistem tartışmaları bir dönem Komisyon faaliyetlerini de etkilemiş, uzlaşma zemininin bulunamaması haberlerin başlıklarında çoğunlukla "kriz", "çatlak", "uzlaşmama" ifadeleriyle kendine yer bulmuştur. Köşe yazarlarının yeni bir anayasanın hayata geçirilmesi konusunda editöryel kadrolardan daha umutsuz oldukları gözlenirken, gazete kadrosu dışından olan yorum yazılarının pek çoğunu akademisyenler ya da siyasetçiler kaleme almıştır.

Komisyonun gündemine uygun olarak temel hak ve özgürlükler konusu da medyada çokça yer bulmasına rağmen burada da haber kaynaklarının değişmediği, tartışmaların medya

tarafından toplumsal zemine yayılmadığı, sivil toplum kuruluşlarının kendilerine çok az yer bulabildikleri kaydedilmiştir. Bununla birlikte Kürt sorunu sebebiyle Kürtlerin taleplerinin "çözüm" ya da "bölünme" gerekçeleriyle içeriklere yansıdığı ancak diğer taraftan toplumun Türk, Müslüman ve Sünni kesimi dışındaki etnik ve dini kimliklerinin beklentilerinin neredeyse yok sayıldığı söylenebilir.

Siyasete hâkim olan egemen söylemi bu süreçte de yeniden üreten ve yaygınlaştıran medyanın aynı zamanda siyasi duruşuna paralel olarak tarafgir bir tutum sergilediği, habere konu olan tarafların tümünün görüşlerine yer vermediği, toplumun bazı kesimlerinde varolan önyargıları pekiştirici bir tutum sergilediği dolayısıyla anayasa için gerekli uzlaşma zemininin oluşmasında katkı sunmaktan uzak olduğu görülmüştür.

Siyaset ve medyanın söylemine hâkim olanın erkek egemen bir söylem olduğu bundan önceki pek çok araştırmanın da ortaya koyduğu bir gerçektir. Ancak bu çalışmada görülmüştür ki çoğunluğu BDP üyesi birkaç kadın milletvekili ve bir anayasaya profesörü ve iki sivil toplum kuruluşu temsilcisi (biris TÜSİAD başkanı olması sebebiyle) haricinde kadınlar bu sürecin hiçbir kısmında yer almamaktadır. Süreç hakkında görüş bildirenler arasında kadın sayısı yalnızca 13'tür. Anayasanın hazırlanması sürecinde siyaset ve medyanın elele yürüttüğü bu cinsiyetçi tutumdan yalnızca kadınlar değil diğer cinsel kimlikler de payını almıştır.

Sonuç olarak bu çalışmada gazetelerin yeni anayasa sürecinde halkı bilgilendirme işlevini eksik ve tarafgir biçimde yerine getirme eğiliminde olduğu, üzerinde uzlaşmaya çalışılan konulara dair çok sesliliği gözetken bir tartışma ortamı yaratmaya dönük bir çabasının bulunmadığı aksine egemen söylemi yeniden üreterek, siyasetten dışlanan kesimleri görmezden gelmeyi tercih ettiği tespit edilmiştir.

Yazar Hakkında:

Ceren Sözeri, lisans ve yüksek lisans eğitimini Galatasaray Üniversitesi'nde tamamladı ve 2009 yılında Marmara Üniversitesi'nden doktorasını aldı. Halen Galatasaray Üniversitesi Basın Ekonomisi ve İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda çalışıyor. Araştırma alanları medya ekonomisi, medya işletmeciliği, medya sektöründe birleşmeler ve yeni medya işletmeciliğidir.